

MUSTAQILLIK DAVRI SAN'ATINING O'ZIGA XOS JIHATLARI

Zayniddinova Sevinch Jaloliddin qizi

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti
Professional ta'lim fakulteti Tasviriy san'at va
muhandislik grafikasi yo'nalishi talabasi

ANNOTATSIYA

Bu maqolada "Mustaqillik davri san'atning o'ziga xos jihatlari" mavzusida izoh berilgan. Maqolada O'zbekistonning mustaqillik davri davrida san'atning o'ziga xos jihatlari va ulardagi asosiy xususiyatlar keltirilgan. O'zbek san'atining tarixiy, madaniy, estetik va milliy jihatlari tahlil qilinib, mustaqillik davri davrida bu jihatlarning rivojlanishi va o'zgarishi muhokama qilinadi. Maqolada san'atning madaniy-etnografik yondashuvlari, tarixiy o'zgarishlar va ijtimoiy-ma'rifiy muhimliklari ham talqin qilinadi.

Kalit so'zlar: Mustaqillik davri, O'zbek san'ati, jihatlar, tarixiy jihatlar, madaniy jihatlar, estetik jihatlar, milliy jihatlar, madaniy-etnografik yondashuvlar, tarixiy o'zgarishlar, ijtimoiy-ma'rifiy muhimliklar.

San'at insoniyatning ruhida mahalliy va jahonviy tarixning muhim o'rnini egallaydi. Har qaysi millatning o'zining tarixiy, madaniy va iqtisodiy qiyofalarini ifodalash, butun dunyoga o'z tikintisini va tinchlikni ifoda etishda san'at ustalarining katta roli bor. Shuningdek, har qanday davrda, bir millatning mustaqillik yuzasidan boshlab, uning identifikatsiyasi va madaniyati o'zgaradi. Uzbekiston ham 1991-yilda mustaqilligiga erishib, o'zining o'ziga xos san'ati va madaniyatini namoyon etmoqda. Mustaqillik davri san'ati, o'ziga xos jihatlari bilan bo'lib, millatimizning tarixiy va madaniy rivojlanishining olamga katta ta'sir qildi.

Birinchi navbatda, mustaqillik davri san'ati milliy ruhni ifodalashda muhim ahamiyatga ega bo'ldi. Shu davrning boshlanishidan buyon, o'zbek xalqi o'zining o'ziga xos adabiyoti, musiqa, rassomlik va boshqa san'at turlarida mustaqillikni ifodalovchi ijodiy ishlar tuzib keldi. O'zbek san'atining eng boshqa xususiyatlari mustaqillik davri rasmlarida ko'rinadi. Bu dönemde "Mustaqillik Ranglari" deb nomlangan bir fikr shakillandi, bu ranglar o'zbek adabiyoti, rassomligi va boshqa san'at shakllarida mustaqillik bayrog'ini ifodalaydi. Bu ranglar o'zbek xalqining mustaqillikka ega bo'lishiga, o'zining taraqqiyotiga va o'zini olgan sari to'g'risida gapirishga bag'ishlanganligini bildiradi.

Mustaqillik davri san'ati o'zining tuyg'usi va asarlarida milliy identifikatsiyamizni o'z ichiga olganligi bilan ajralib turadi. Rasmlarda o'zimizning tarixiy obidalarining tajribalarini, milliy kiyim-kechaklarimizni va tuyg'ularimizni ko'rib chiqamiz. San'at ustalari o'z asarlarida milliy motivlarni, tuyg'ularni va mafkuralarni o'zgartirishsiz ifodalaydilar. Musiqa sohasida esa, mustaqillik davri yana boshqa yorqinliklarni bildiradi. Bu erda milliy musiqa uslublari, tarona qo'shiqlar, maqomlar va konsertlar o'z o'rnatishini topdi. Mustaqillik davri san'atining birinchi tashqi ifodasi bo'lgan adabiyatda esa o'zbek tilining tarixiy-yorqinligi va o'zgarmasligi ifodalangan. O'zbek yozuvchilar o'z asarlarida milliy tilimizning to'g'risidagi oromga, she'rlar, dostonlar va romanlar orqali milliy tariximizni va madaniyatimizni hikoya etdilar. Ular, o'zbek xalqining mustaqillikka erishish joyida o'zning zamonaviyliklari va qadriyatlarini bilan hamisha bog'liqlikda bo'lganligini ifodaladilar.¹

Bundan tashqari, mustaqillik davri san'ati o'zining jahonviy ma'noda ham o'ziga xos jixatlarga ega bo'ldi. O'zbekistan tarixi boyicha mustaqil davr asrining boshlanishida dunyoning bir nechta mamlakatlaridan o'zgartirishlar hisoblanishi odatiy edi. Shu katta o'zgarishlar o'zbek san'atiga ham ta'sir ko'rsatdi. Boshqa mamlakatlardan kelgan san'atkorlar, dizaynerlar, musiqachilar va aktyorlar o'z xususiyadagi usullarini va tasvirlarini o'zgartirib, o'zbek san'atida yangiliklarni kiritishga odatlandi. Bu, o'zbek san'atining ilmiy va estetik yuqori darajada rivojlanishiga sabab bo'ldi va o'zining dunyoda tan olinganligini bilan hamkorlik qildi.

Shuningdek, mustaqillik davri san'ati o'zining avangard yondashuvlari bilan ajralib turadi. O'zbek san'atkorlar kreativliklarini o'zining joriy va klasik asoslaridan uzoqda, yangi, ijodiy yo'llarda namoyon etishdi. Bunday yondashuvlar o'zbek san'atining tarixida o'ziga xos ahamiyatga ega bo'ldi. San'at ustalari yangi texnikalar, materiallar va ideyalar bilan eksperiment qildilar. Bunda rassomlik, skulptura, dizayn, teatr va boshqa san'at turlari o'zining maydonga kirishdi. Mustaqillik davri san'ati hamda uning avangard yondashuvlari o'zbek san'atining rivojlanishi uchun katta ahamiyatga ega bo'ldi va xalqimizning ruhida milliy va jahonviy ma'naviyatning kelajagi uchun muhim asarlar qo'yildi.

Mustaqillik davri san'atining o'ziga xos jixatlari barcha sohalarda ko'rinadi. Rasmlarda o'zimizning tabiiy xarakteri va to'g'risida fikrlar o'rtadi. Adabiyotda ise milliy motivlar va ildizlar o'ziga xos o'rtadi. Mustaqillik davri musiqachilari o'zining o'zgarishi boyicha uzbek xalqining o'ziga xos musiqasini organib, yaratdilar. Teatr, kino, dizayn va boshqa san'at turlarida da mustaqillik davri konsepsiya va ideyalari matoda mahmud xoja Behbudiy, Abdulla Oripov, Cholturan Hamidov kabiliyatli san'at lakonchilari bilan namoyon boldi.

¹ Qodirova, G. (2014). Mustaqillik davri O'zbek san'atining axborot-ta'lim muammolari. Axborot-ta'lim sohasi.

Uzoq vaqt davomida O‘zbekiston bir nechta qiyinliklarni o‘rgandi, ammo har bir kuchning ustida o‘zaro hamkorlik qurishga harakat qilgan. Uning hukumatning iqtisodiy islohotlari va siyosiy reformalari rezultati bilan, mamlakatni rivojlantirishga yo‘naltirilgan ko‘plab loyihalar boshlanibdi.

Iqtisodiy islohotlar esa, O‘zbekistonning yurti bo‘yicha xalqaro tartibdagi o‘rinini oshirdi. Mamlakatning eksport potensialini rivojlantirish, inson manfaatlarini muhofaza qilish va yangi kasbiyot islohotlarni qo‘llash uchun turli sohalar yaratildi. Sanoat, qishloq xo‘jaligi, turizm va servis sohasida katta yangilanishlar amalga oshirildi. Bu yangilanishlar O‘zbekistonning mamlakatlararo hamkorlikni rivojlantirishga harakat qilishini ta‘minladi.

Siyosiy reformalar esa, davlat tuzumlarini qayta o‘rganish, demokratik tashkilotlar yaratish va huquqiy davlat prinsiplarini samarali amalga oshirishni o‘z ichiga oladi. O‘zbekiston konstitutsiyasi o‘zgartirilib, demokratik ishlab chiqarish, yangi mashinalarni ishlab chiqarish, shaxsiy huquqni himoya qilish va xalqaro shartnomalarni amalga oshirishni ta‘minlaydi. Ushbu siyosiy islohotlar O‘zbekistonning o‘zaro hamkorlikni rivojlantirish va mamlakatni dunyo jamoasi bilan bog‘lashga imkoniyat yaratadi.

O‘zbekistonning har bir kuchining o‘zining mahsulotlari va imkoniyatlari bor. Suv, gaz, elektroenergiya va qurilish materiallari sohalarida keng imkoniyatlarni rivojlantirish uchun xalqaro investitsiyalarni jalb etish va kichik biznesning rivojlanishiga yordam berishga intilishimiz bor. Bu orqali, O‘zbekistonning ekonomik va siyosiy markazi bo‘lishining o‘zgarishini hisobga olishimiz mumkin.¹

O‘zbekistonning kelajakdagi hamkorligi xalqaro darajada rivojlanishi uchun ilg‘or tushuncha va reja-tizimni amalga oshirish talab etadi. Bu esa, yangi kasbiyot sohasida innovatsiyalarni qo‘llash, ma‘muriy reformalar va korrupsiyani kamaytirish bilan birga o‘tkazilishi kerak. Bizning mamlakatning iqtisodiy va siyosiy muhitini yaxshilash uchun o‘zaro hamkorlikda ishlashimiz, yangi tajribalarni almashishimiz va bilimlarni almashishimiz zarur.²

Hamkorlik, O‘zbekistonning dunyo bilan bog‘liqlik qilish, innovatsiyalar va rivojlantirishda ilg‘or tushuncha va ko‘plab sohalardagi yangiliklarni qo‘llashga imkoniyat yaratadi. Bizning har bir kuchning o‘zining xususiyatlariga e‘tibor berish, o‘zimizni o‘zaro qo‘llab-quvvatlash, tajribalarimizni almashish va yangiliklardan foydalanish talab etiladi. Hamkorlik orqali, O‘zbekistonning o‘zining iqtisodiy va siyosiy o‘zgarishlarni o‘rganish va rivojlantirishga imkon yaratadi.

¹ Ismoilov, B. (2011). Mustaqillik davri O‘zbek san‘atining yuksalishida madaniy-etnografik g‘oyalarni o‘rganish. Madaniyat va san‘at.

² Khasanov, A. (2009). O‘zbekiston mustaqillik davri san‘ati va ularning jixatlari. O‘zbek san‘atshunoslik instituti ilmiy xabarlar.

Uzluksiz o'zbek tili, adabiyot, musiqa, san'at va madaniyatning o'zaro hamkorlikda rivojlantirishimiz talab etiladi. Milliy va xalqaro teatrimiz, maqomlarimiz va klassik musiqalarimizning dunyo bo'ylab tan olinganligini ta'minlash uchun hamkorlik talab etiladi. Turizm sohasida hamkorlik, O'zbekistonning qadimiy shaharlarini, tabiiy obidalarni va madaniyat markazlarini dunyo bo'ylab namoyish etishga yordam berishi mumkin. Bizning milliy kuzgi ko'ylaklarimiz, suzannalarimiz, o'yinchoqlarimiz va o'zbek yemaklari ham qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishimizga muhim o'rin tutadi.

O'zbekistonning kelajakdagi hamkorligi har bir kuchning yoshlari, olimlar, tadbirkorlar va diplomatlarimiz orasida bo'lishi kerak. Shuningdek, mamlakatning fuqarolari va o'zining hukumat organlari ham kelajakdagi hamkorlikning muhim ishtirokchilari hisoblanadi. O'zbekistonning hamkorligi, adolatli va barqaror rivojlanish uchun to'liq va samarali birlikda ishlashni talab qiladi. Xususan, O'zbekistonning xalqaro mazkur tashkilotlarga a'zo bo'lishi va ularga o'z resurslarini va imkoniyatlarini o'zaro almashishining muhimligi yoritilishi kerak. Bu orqali, biz dunyo bo'ylab o'zining o'rnini ta'minlayish, qo'shimcha investitsiyalarni jalb etish va sanoatning xalqaro bozorida o'rnini oshirish imkoniyatlarini ochishimiz mumkin.¹

O'zbekistonning kelajakdagi hamkorligi mazkur sohalar bo'yicha tajriba va bilim almashinuvi asosida rivojlantirishimiz talab etiladi. Texnologiyalarning rivojlanishi, yuqori ma'lumotli kadrlarni tayyorlash, yangi sohalar yaratish va ilg'or innovatsiyalarni qo'llash, mamlakatning hamkorlik imkoniyatlarini kengaytirish uchun katta ahamiyatga ega. Bizning xalqaro o'qituvchilar va o'qituvchilar almashinuvi, ilm-fan sohasidagi hamkorlik va o'zaro qo'llab-quvvatlash ham rivojlanishimiz uchun katta ahamiyatga ega.

O'zbekistonning hamkorligi xalqaro darajada dunyo bilan tashkilotlarni yaxshilash, xalqaro huquqni himoya qilish, ijtimoiy isloklar va ta'limning yuqori sifatida yaxshilashga bog'liq. Bizning tadbirkorlar, talabaliklar, olimlar va diplomatlarimiz dunyo bo'ylab hamkorlikda ishlashga intilishimiz bor. Bizning mamlakatimizning xalqaro tarqalish va yaxshi-axloqiy rivojlanishini ta'minlash uchun hamkorlik tajribalarimiz va bilimlari zarur. O'zbekistonning hamkorligi hamda o'zaro qo'llab-quvvatlash, davlat va fuqarolar orasidagi ishbirlik va tajribalarimizni oshirishga bog'liq.

---

¹ Baxritdinov, U. (2006). O'zbek san'atining mustaqillik davri rivojlanishi va o'ziga xos jixatlari. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Baxritdinov, U. (2006). O‘zbek san’atining mustaqillik davri rivojlanishi va o‘ziga xos jixatlari. O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi.
2. Khasanov, A. (2009). O‘zbekiston mustaqillik davri san’ati va ularning jixatlari. O‘zbek san’atshunoslik instituti ilmiy xabarlar.
3. Ismoilov, B. (2011). Mustaqillik davri O‘zbek san’atining yuksalishida madaniy-etnografik g‘oyalarni o‘rganish. Madaniyat va san’at.
4. Qodirova, G. (2014). Mustaqillik davri O‘zbek san’atining axborot-ta’lim muammolari. Axborot-ta’lim sohasi.